

15.11.2021

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Asia: HE 182/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta

Naisten vapaaehtoista asepalvelusta koskeva uusi lakiesitys on hyvä ja kannatettava uudistus, joka on lähtenyt puolustusvoimien tarpeista. Voimassa oleva laki on vuodelta 1995 ja muun muassa palvelusaikamuutosten myötä osin vanhentunut. Uuden lain myötä sääntelyä nostetaan entistä enemmän lain tasolle ja siten täytetään perustuslain edellyttämät vaatimukset. Lakiin esitettävät muutokset ovat kuitenkin siinä määrin vähäisiä, etteivät ne juuri vaikuta naisten vapaaehtoisen asepalveluksen käytännön toteuttamiseen.

Merkittävimpiä muutoksia uudessa laissa on asepalveluksen aloittamismääräyksen peruuttamista koskevan, ehdotetun 5 §:n mukaisen harkinta-ajan lyhentäminen 45 päivästä 30 päivään. Esitys on lähtenyt puolustusvoimien aloitteesta ja se sopii paremmin nykyiseen koulutusrytmiin. Nykyisessä laissa oleva 45 päivän aikaraja on vuodelta 1995, jolloin ns. alokasjakso ja myös palvelusaika kokonaisuutena olivat pidempiä. Siten myös koulutushaarakalibroinnit tehtiin myöhemmin kuin nyt. Tämän hetkellä koulutusrytmillä 45 vuorokauden harkinta-aika voi aiheuttaa ongelmia joukkotuotannolle, jos muutoksia valintoihin joudutaan tekemään vielä koulutushaarakalibroinnin aikana.

Tällä hetkellä palvelukseen astumismääräyksen saaneen naisen osalta palvelukseen astumismääräyksen peruuttaminen ei ole mahdollista tapauksessa, jossa määräyksen antamisen jälkeen on tullut ilmi seikkoja, jotka osoittavat vapaaehtoiseen palvelukseen tulevan naisen olevan vaaraksi palvelusturvallisuudelle. Tilanteeseen on mahdollista reagoida vasta naisen jo aloitettua palveluksen Näin ollen ehdotettuun 5 §:n 3 momenttiin esitetty kirjaus, jonka mukaan palveluksen aloittamista koskeva määräys voidaan peruuttaa, on tarkoituksenmukainen. Kirjaus vastaa asevelvollisuuslain 30 §:n 3 momenttia.

Lakiin esitetään myös lisättäväksi maininta mahdollisuudesta palveluksen aloittamisajankohdan muuttamiseen (4 §:n 2 momentti), joka sisältyy vastaa asevelvollisuuslain 31 §:ä. Nykyisessä laissa tällaista mahdollisuutta ei ole, mutta siitä huolimatta hakemuksia palveluksen

aloittamisajankohdan muuttamiseksi tehdään ja niitä myös käsitellään. Erityisen ongelman ovat muodostaneet tilanteet, joissa tehtyyn kielteiseen päätökseen on haettu muutosta. Nykyisen lain voimassa ollessa ei ole ollut selvää, valitetaanko aluetoimiston päätöksestä hallinto-oikeuteen vai kutsunta-asioiden keskuslautakuntaan, mikä on johtanut muun muassa kohtuuttoman pitkiin käsittelyaikoihin. Palveluksen aloittamisajankohtaa koskeva muutoksenhaku toteutuisi esityksen mukaan asevelvollisuuslakia vastaavalla tavalla, jolloin muutoksenhakuinstanssina olisi yksiselitteisesti kutsunta-asioiden keskuslautakunta.

Lopuksi, ehdotetun 3 §:n 1 momentin muutoksenhakumahdollisuus on tärkeä hakijan oikeusturvaa koskeva parannus nykytilanteeseen verrattuna. Muutoksenhakumahdollisuus koskisi tuolloin tilannetta, jossa hakijaa ei olla kutsuttu valintatilaisuuteen sen vuoksi, että aluetoimisto ei ole katsonut hänen täyttävän asepalveluksen aloittamisen edellytyksiä. Nykyisen lain voimassa ollessa tuota mahdollisuutta ei ole ollut.

Sotilaslakimies Marika Järvenpää
OTM, SM
Oikeudellinen asiantuntijatukeysektori
Pääesikunta, oikeudellinen osasto